

Spelenderwijs Leren Communiceren in het Frans voor Kinderen tussen 5 en 12 Jaar

Peter ROSSEEL
Directeur 3L
K.U.Leuven Research & Development

1. INLEIDING

Hoewel de initiatieven als paddestoelen uit de grond komen, is een opleiding Frans of Engels voor kinderen tussen 5 en 12 jaar nog altijd wat controversieel. Zeker wanneer de initiatiefnemer de K.U.Leuven is. Over het *waarom* van dergelijke cursussen kan heel wat gezegd worden. Organisatoren zien het als een nieuwigheid om hun kas te spijzen - ondernemerschap wordt dat genoemd of ook inspelen op de markt; ouders volgen de nieuwe trend omdat zoon- of dochterlief toch niet kan achterblijven of vinden het een edele vorm van babysitten. Onderzoekers willen dan weer nagaan of een Franse film met Nederlandse ondertitels helpt om kinderen meer Frans te laten leren. Kinderen zijn een bijzonder dankbaar publiek. Wanneer ze zich amuseren - en daarvoor is echt niet zoveel nodig - zijn pa en ma en dus ook de initiatiefnemers van dergelijke cursussen al snel blij en wordt er veelal niet grondig meer nagedacht over organisatie en inhoud. Jammer, want hoe goed de bedoelingen ook zijn, het kan en moet beter.

2. DE KEUZE VAN DE TAAL

Taalkeuze is nauw verbonden met **het doel**. M.b.t. doelstellingen kunnen de behoeften van **volwassenen** die een vreemde taal nodig hebben binnen hun professionele context altijd *vertaald* worden in termen van communicatiedomeinen. Er kunnen drie **communicatiedomeinen** onderscheiden worden: *interpersoonlijke communicatie* (vergaderingen bijwonen of leiden, televerkoop, onderhandelen, enz.), *presentatiecommunicatie* en *schriftelijke communicatie* (o.a. e-mails opstellen, rapporten, verslagen of memo's schrijven). Bij **opleidingen van kinderen** ligt dit enigszins anders. Er kunnen m.b.t. de doelstellingen twee groepen onderscheiden worden: zij die de taal om *functionele redenen* en *vrijwel onmiddellijk* nodig hebben en zij die niet direct de behoefte hebben om de taal in een *natuurlijke omgeving* (d.i. buiten de klassituatie) te gebruiken. In beide gevallen maken de ouders de keuze met de bedoeling hun kinderen een vreemde taal te laten leren. Bij kinderen die niet direct de taal nodig hebben (zie 2.1.) en die een tweede keer of meer terugkomen, wordt de beslissing om de cursus opnieuw te gaan volgen gestimuleerd door het kind zelf. Zoals wij zullen zien, is de bedoeling *van het kind* dan niet langer een taalopleiding te volgen.

2.1. *Engels als taal van de "expatriates"*

Sinds de oprichting van 3L in 1987 zijn er al heel wat ouders met kinderen komen aankloppen omdat vader (en heel uitzonderlijk moeder) met het hele gezin voor beroepsdoeleinden naar het buitenland moet vertrekken. Bij die *"expatriates"* is de vraag naar Engels het grootst. Niet omdat de landen waar zij naar toe trekken noodzakelijkerwijze Engelssprekend zijn, maar

omdat in de meeste landen van de wereld er een Internationale of Britse School aanwezig is. Dit gevoel van uniformiteit is belangrijk zeker bij de groeiende vraag vanuit het bedrijfsleven naar een grotere mobiliteit van de *expatriates*. Bij de Vlamingen wordt de keuze van het Engels mede bepaald door de invloed van de Angelsaksische cultuur in het algemeen en Engelstalige televisieprogramma's en popmuziek in het bijzonder. Tenslotte mag men niet vergeten dat het hier gaat om mensen die naar het buitenland vertrekken voor hun werk en in het bedrijfsleven wereldwijd is Engels ondertussen ingeburgerd als de *Lingua Franca*.

De resultaten van de “opleiding” Engels die op korte termijn bereikt worden, zijn verbluffend. Een (onbewuste) vrij goede voorkennis (o.a. via televisie en de muziek) speelt hierbij zeker een grote rol, maar minstens even belangrijk is de motivatie om het te kunnen (c.f. andere omgeving, een nieuwe school, nieuwe vrienden maken, enz.). Dit, gecombineerd met een *'learner centred'* aanpak - de opleiding is altijd individueel d.i. één animator met één kind - biedt op nauwelijks 20 uren spectaculaire resultaten bij kinderen tussen 6 en 12/13 jaar. Het maximum aantal uren dat gegeven wordt is 40, maar dat is zelden nodig. Met kinderen onder de 6 jaar (d.i. vooraleer zij naar het eerste leerjaar gaan) wordt enkel gewerkt wegens redenen van perceptie: het kind heeft een oudere broer of zus en wil per sé ook “naar de universiteit” en/of de ouders zijn ongerust dat hun zontje of dochter het Noorden zal kwijtraken in hun nieuwe thuis. Het is vermeldenswaard dat wanneer er problemen opduiken, dit vooral met (één van) de ouders is en NOOIT met het kind. Ouders projecteren vaak hun vrees, onkunde of slechte ervaringen m.b.t. het leren van een vreemde taal in hun kinderen. Zij onderschatten de mogelijkheden van hun kinderen m.b.t. *vreemde taalverwerving in een natuurlijke omgeving*. Een leuk voorbeeld is dat van een jongen van 10 die samen met zijn zus Engels kwam leren omdat zij drie maanden later naar de Verenigde Staten moesten vertrekken. De normale procedure bij 3L is om elk kind een eerste keer te zien en met hem/haar een gesprek in het Engels te voeren zonder dat de ouders erbij zijn. De ouders van de jongen vonden dat dit niet nodig was omdat “*hij toch geen woord Engels kon*”. Daar waren ze steevast van overtuigd. Na het aanbrengen van andere argumenten waarvoor een dergelijk eerste gesprek belangrijk is, stemden de ouders dan toch in. Op de vraag van de Engelsprekende begeleider wat zijn vader nu juist deed, antwoordde de jongen zonder aarzelen: “*I don't know the hell what he's doing*”. De rest van het gesprek verliep op dezelfde manier. Toen de ouders met de uitspraken van hun zoon geconfronteerd werden, konden ze hun oren niet geloven. En na wat *prompting* van onze kant, vertelden zij ons dat zij tijdens de zomervakantie van het jaar daarvoor een maand naar de Verenigde Staten geweest waren en dat de kinderen de hele tijd met Engelsprekende vriendjes aan het zwembad gespeeld hadden. Ze konden nauwelijks aannemen dat dergelijke contacten zo een invloed konden hebben op de taalverwerving van hun kinderen. Dit verhaal is representatief voor heel wat van de kinderen én ouders waarmee wij gewerkt hebben de voorbije jaren.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het slaagpercentage van alle kinderen die tot nog toe opgeleid werden 100% bedraagt. Daarmee bedoelen wij dat na maximum 2 tot 3 maanden in de nieuwe school, de kinderen dezelfde resultaten behalen als in hun vroegere (Belgische) school.

2.2. *Frans als lange termijn investering*

In België scoort Frans het best. Jaarlijks werken wij zo ongeveer met 240 kinderen gespreid over 6 periodes: de krokusvakantie (1 week), de paasvakantie (2 x 1 week), de grote vakantie (juli en augustus, telkens 2 weken) en de herfstvakantie (1 week). Ongeveer 40% van de

kinderen komt minstens één maal terug. Ouders zijn er blijkbaar van overtuigd dat in ons land Frans kunnen spreken noodzakelijk is voor de toekomst van hun kind(eren). Maar dit is duidelijk - in tegenstelling tot de opleidingen voor *expatriate* kinderen - een lange termijn investering. Er zijn weinig ouders die op korte termijn een specifiek communicatiedoel voor ogen hebben (bv. hun kind in het Frans naar school sturen) of daar zelfs maar inspanningen voor doen. Uiterst zelden sturen ouders hun kind naar een 3L opleiding om betere punten te behalen op school (dit ligt anders bij de cursus voor jongeren van 13 tot 18 jaar). Een dergelijke doelstelling wordt trouwens altijd negatief geadviseerd. Er wordt dus eigenlijk nauwelijks een verband gelegd met het Frans dat kinderen (meestal) vanaf 10-jarige leeftijd op school krijgen, tenzij dan dat sommige ouders de opleiding *spelerwijs leren communiceren in het Frans* zien als een aanvulling omdat op school de kinderen geen Frans (zouden) leren *praten*.

Wegens die lange termijn investering wordt de cursus ook in groepjes gegeven van 8 tot 10 kinderen (zie ook punt 4). Dit heeft natuurlijk implicaties voor de aanpak die men wenst te gebruiken en het resultaat dat kan bereikt worden. De kinderen zelf komen ook met een totaal andere ingesteldheid naar de “cursus”. Frans leren is een activiteit zoals ballet, notenleer, voetbal, tekenles, enz. Het wordt in veel gevallen zelfs gepercipieerd als een combinatie van vrijetijdsactiviteiten: o.a. sport, knutselen, zingen, tekenen. Zelden wordt het als een cursus *Frans* gezien. Wij komen daar straks even op terug.

2.3. Duits en Nederlands

Hoewel Duits de derde landstaal is, geniet deze taal bij ouders (en kinderen), met wat overdrijving, zowat dezelfde populariteit als Italiaans, Russisch of Chinees. De vraag is dus heel sporadisch.

De vraag naar Nederlands voor kinderen komt eigenlijk ook niet zoveel voor. Dit kan op het eerste gezicht eigenaardig lijken omdat er toch heel wat *expatriates* in België wonen (c.f. de Europese instellingen en vestigingen van internationale bedrijven). De reactie van die ouders is vergelijkbaar met die van de Vlaamse hierboven beschreven. Zij sturen hun kinderen naar de Britse of Internationale School. De geringe bruikbaarheid van het Nederlands op wereldvlak speelt hier natuurlijk ook een rol. Dit betekent dat wanneer ouders weten dat zij hier voor langere tijd moeten blijven, zij eerder zullen kiezen voor het Frans dan voor het Nederlands. Ouders die met heel kleine kinderen naar België komen of waarvan de kinderen in België geboren worden en die in het Vlaamse landsgedeelte wonen, zijn gemakkelijker bereid om hun kind(eren) naar Vlaamse scholen te sturen. Dit betekent dan wel dat zij ook de taal moeten leren al was het maar om niet door hun eigen kinderen voor schut gezet te worden, om hen te helpen met het huiswerk en/of om sociale redenen (contact met leraars en ouders van vriendjes). Ouders zijn echter niet altijd bereid om die inspanningen te leveren gezien hun soms (relatief) korte verblijf in België (2 jaar).

3. TAALOPLEIDING VOOR KINDEREN AAN DE UNIVERSITEIT

De vraag wordt soms wel eens gesteld waarom een universiteit zich eigenlijk bezighoudt met de opleiding van kinderen. In de “opdrachtsverklaring” van de K.U.Leuven staat dat behalve onderzoek en onderwijs de Alma Mater ook belangrijke opdrachten heeft op het terrein van maatschappelijke dienstverlening. Het is duidelijk dat door te werken met kinderen, onderzoek op het gebied van *leren en onderwijzen*, dat sowieso slechts druppelsgewijs in de

klaspraktijk doordringt, laat staan toegepast wordt, als het ware vanaf de bron geïmplementeerd kan worden.

Het is belangrijk dat de lezer uit wat voorafgaat niet de indruk krijgt dat de kinderen die bij 3L de opleidingen Frans of Engels volgen, beschouwd worden als ‘subjecten’ die voor wetenschappelijk onderzoek dienen. Het feit dat ze dit net *niet* zijn, maakt het zo aantrekkelijk voor ‘de’ universiteit. Eerst en vooral is het stimulerend om te zien dat de vele onderzoeksresultaten op het gebied van *leren, onderwijzen en instructional design* (tot op zekere hoogte) beschikbaar zijn én werken in de dagdagelijkse praktijk. En dit als deel van een overkoepelende aanpak en niet als een sporadische (onbewuste) toepassing. Ten tweede is er de terugkoppeling naar de onderzoekers toe. Het doel van de opleidingen - tenminste vanuit het standpunt van de initiatiefnemers en van de ouders, niet noodzakelijkerwijze van de kinderen, is de kinderen een taal te laten leren, niet hen te laten deelnemen aan een onderzoeksproject. Er komen dus vanuit die realiteit met haar voordelen, maar vooral ook met haar beperkingen, weer nieuwe problemen naar boven die wetenschappers dwingen met beide benen op de grond te blijven en vragen te stellen die vanuit een concrete realiteit geïnspireerd zijn.

Een laatste, heel pragmatische reden waarom 3L van de K.U.Leuven dit initiatief genomen heeft, is dat scholen blijkbaar niet mogen, kunnen of willen een vreemde taal onderwijzen onder de leeftijd van 10 jaar (vijfde leerjaar). 3L probeert die leemte zinvol en doordacht in te vullen. Ook dat hoort bij de maatschappelijke verantwoordelijkheid van een universiteit.

4. METHODE

Er wordt dikwijls gevraagd welke methode een persoon of een instelling gebruikt voor zijn/haar opleidingen. Het begrip *methode* krijgt hierdoor een medische bijklank. Methode of aanpak wordt als een remedie, een soort heiligmakend medicijn gezien. Spreken over deze of gene methode kan al vlug leiden tot goeroe-achtige toestanden. Het concept dient dus gedemystificeerd en de invulling ervan zeker gerelativeerd en grondig geanalyseerd te worden.

Werken met kinderen is complex. Heel wat uitspraken daaromtrent zijn oppervlakkig en een te grove reductie van de werkelijkheid. Anderzijds is het voor de *practicus* vrijwel onmogelijk het interdisciplinaire karakter van het opleiden van kinderen *vanuit de theorie* volledig te integreren. Disciplines zoals Sociologie, Linguïstiek, Pedagogie, Psychologie, Communicatiewetenschappen, Neurofysiologie en daarbinnen de subdisciplines zoals cognitieve, sociale, neuro-, ontwikkelings- en onderwijspsychologie hebben allemaal wel heel interessante zaken te vertellen in dat verband. Het is dus belangrijk om de relevante bevindingen in die domeinen samen te brengen om als een soort raamwerk, een vruchtbare denkbodem te dienen om mensen in de praktijk te helpen. Men dient dus op zoek te gaan naar **een model** met een wetenschappelijk gefundeerde onderbouw dat een praktische leidraad kan (moet?) zijn voor de lesgevers, de ouders en - volgens sommigen - het kind zelf. Een model moet dus (1) *algemeen genoeg zijn* om in zoveel mogelijk situaties bruikbaar te zijn, (2) *realistisch zijn* om een overdreven reductie van de werkelijkheid te vermijden en (3) *concreet genoeg zijn* om als basis te dienen voor de activiteiten die voor de lessen ontworpen dienen te worden. Het model wordt dan een hulpmiddel om een *krachtige leeromgeving* te creëren. Een *krachtige leeromgeving* verwijst dan weer naar een onderwijscontext die bij (in ons geval) kinderen de nodige leerprocessen “uitlokt” om nuttige en gewenste educatieve doelstellingen (i.c. kunnen communiceren in een vreemde taal) te bereiken.

Dit artikel is niet de plaats om uitgebreid de modellen te bespreken waarop 3L haar opleidingen voor kinderen baseert. Trouwens, zoals hierboven reeds is gezegd, een model als basis gebruiken garandeert nog niet de toepassing ervan in de keuze en uitvoering van de activiteiten. Veel hangt af van de context, elke kind apart en de interactie tussen de kinderen, en vooral ... de animator.

De onderstaande vertrekpunten kunnen misschien een idee geven van principes waarop 3L zich baseert.

Beschouwen wij eerst nog even volgende twee algemeenheden: (1) er bestaan evenveel methodes als er *leerders* zijn en (2) een methode is zo goed als de animator die er gebruik van maakt. Toegegeven, beide *statements* kunnen evenzeer een eigen leven gaan leiden en tot mythen verworden. Daarnaast kan je er concreet eigenlijk weinig mee doen. Maar ze helpen wel de zaken vanuit een ander perspectief te zien, *namelijk dat van degene die leert*. Dat perspectief vormt dan weer de basis voor wat men een *learner centred approach* noemt. Een concept dat echter - door een gebrekkige kennis van de wetenschappelijke definities en de praktische implicaties daarvan, m.a.w. een gebrek aan een degelijk model - zeer dikwijls verkeerd aangehaald of toegepast wordt.

3L vertrekt dan vanuit volgende bevindingen:

1. het (**communicatie**)doel is een belangrijk uitgangspunt. Het eerder aangehaalde voorbeeld van een kind dat naar het buitenland vertrekt met zijn/haar ouders is een illustratie hiervan. Het doel is de verhuizing. Kunnen communiceren in de vreemde taal is het middel om het doel met succes te kunnen bereiken. Bij de opleidingen Frans is het doel de activiteiten zelf. Omdat vanuit de perceptie van het kind het hier vooral gaat om vrijetijdsactiviteiten (en eigenlijk in mindere mate of zelfs helemaal niet *het Frans*) krijgt de opleiding een sociale dimensie. De activiteiten gebeuren dan ook best in kleine groepjes (6 tot 10 kinderen). Groepsactiviteiten bevorderen ook de communicatie en zijn dus aangewezen in dergelijke gevallen.
2. Het is genoegzaam bekend dat kinderen **spelerwijs** leren. Kinderen zijn in hun spel ook bijzonder creatief. 98% van de kinderen tot de leeftijd van 3 jaar hebben een zeer hoge aanleg tot creativiteit. Op 10-jarige leeftijd is dat nog slechts 32% van de kinderen. Ter vergelijking: op 15-jarige leeftijd is het aantal 10% en boven de leeftijd van 25 jaar nog slechts 2%. Wij proberen dan ook de taalverwerving op een natuurlijke manier te laten verlopen. Een *natuurlijke manier van leren* staat t.o.v. leren in een klassituatie zoals wij die traditioneel kennen. "Natuurlijk" betekent echter niet willekeurig of ongecontroleerd. De activiteiten en de manier waarop met die activiteiten omgegaan wordt, zijn grondig doordacht op basis van de beschikbare literatuur. Er wordt rekening gehouden met (1) de mentale leeftijd van elk kind en dus de cognitieve capaciteiten, (2) het karakter van het kind, en (3) de fysieke conditie (bv. vermoeidheid) en interesses van het kind op een welbepaald moment tijdens de opleiding. Op basis van die gegevens wordt dan bijvoorbeeld beslist of de lesgever activiteiten zal gebruiken waarin cijfers voorkomen of gerekend moet worden. Dit zal tevens bepalen welk taalregister de animator zal gebruiken en hoe moeilijk de zinnen moeten zijn die zij/hij gaat gebruiken. Tenslotte vertrekt de animator met veel materiaal en ideeën naar de les, maar het

kan best zijn dat hij/zij daar niets van kan gebruiken. Of nog, dat drie kinderen aan het knutselen slaan en vier andere Franse liedjes willen zingen.

Alhoewel de bovenstaande beschrijving kan leiden tot de perceptie dat (1) het eigenlijk toch allemaal maar artificieel is (en dus helemaal niet “natuurlijk”) en (2) dat blijkbaar van de animators *bovenmenselijke* inspanningen verwacht worden, is dit bijlange niet zo. De sessies verlopen bijzonder vlot, de kinderen zijn ontspannen en werken goed mee en er zijn geen problemen met discipline. Wanneer kinderen echt (!) het gevoel hebben dat zij centraal staan, is hun inzet, medewerking en respect bijzonder hoog.

3. Kinderen hebben sublieme **luistervaardigheden**, hebben een grote **aanleg voor informatieverwerking** en zijn **uitstekende probleemoplossers** m.b.t. taal- en communicatie. Het is dan ook belangrijk deze vaardigheden ten volle te benutten tijdens de opleiding. Zo lossen kinderen (en volwassenen) problemen op een *heuristische* manier op. D.w.z. dat zij intelligente en systematische zoekstrategieën gebruiken zonder dat die strategieën echter de garantie bieden om tot een oplossing van het probleem te komen. Maar omdat ze aanleiding geven tot een *systematische en geplande aanpak* van bepaalde taken, verhogen dergelijke strategieën de kans op succes bij het oplossen van problemen. Vertaald naar het leren van een vreemde taal betekent dit het volgende. Kinderen moeten constant communicatieproblemen oplossen, m.n. begrijpen en begrepen worden. Daar kinderen nog volop bezig zijn met hun moedertaal te verwerven, zijn zij zeer goed geoefend in het toepassen van communicatiestrategieën (zoekstrategieën). Zij ‘lezen’ veel beter dan volwassenen non-verbaal en paralinguïstisch gedrag, gebruiken de context optimaal en wenden wat zij reeds als linguïstische kennis hebben aan om hun zoekstrategieën te vervolledigen. Die zoekstrategieën helpen hen dus heel zeker bij het verwerven van een vreemde taal. Maar ze helpen hen ook te beslissen welke linguïstische elementen belangrijk zijn en welke niet. De sociale interactie speelt hierbij dan weer een rol. Zo kan een kind een woord of zin onthouden en/of gebruiken omdat het daarmee zijn ouders, de animator of één van zijn vriendjes een plezier doet. Dit betekent dus ook dat men niet langer kan nagaan bij de kinderen *als groep* wat zij geleerd hebben. Ieder kind pikt iets verschillend op. Of anders uitgedrukt, elk kind gebruikt andere zoekstrategieën op andere momenten wat leidt tot een verschil in *wat* geleerd wordt, *hoeveel* geleerd wordt en *wanneer* geleerd wordt. Dit kan dus betekenen dat sommige kinderen na twee programma’s van 15 uur gevolgd te hebben nog geen woord in het Frans (willen) zeggen, terwijl anderen na de eerste lessen al pogingen ondernemen. Dit wil helemaal niet zeggen dat het ene kind meer geleerd heeft dan het andere!

De kinderen die bij 3L komen spelen in het Frans worden *niet* geëvalueerd m.b.t. wat zij geleerd hebben. Het is echter wel belangrijk zich bewust te zijn van het feit dat werken *vanuit het standpunt van degene die leert*, fundamentele veranderingen met zich meebrengt in de manier van evalueren.

4. Kinderen zijn **flexibel**, maar wensen **gerespecteerd te worden voor hun kennis en vaardigheden**. Kort samengevat: de opzet van de cursus en de activiteiten moet de kinderen een uitdaging bieden. Dit geldt zeker voor kinderen die meer dan één keer de opleiding volgen. Ook ouders en andere volwassenen dienen hiermee

rekening te houden. Zo vroeg een moeder aan haar dochter van 5 na de eerste les “*comment t’ appelles-tu?*”. Het kind keek stomverbaasd naar haar moeder, die reeds begon te paniekeren dat haar dochter haar niet begreep. Dat is nu toch wel het eerste dat ze zouden moeten leren! Een attente animatrice waarmee het meisje nog geen contact gehad had, hoorde de conversatie, liep naar het meisje, knielde naast haar en zei: “*Bonjour, je m’ appelle Lydie, comment t’ appelles-tu?*” Het kind antwoordde prompt :” *Laura*”. Het was interessant om de reactie van het meisje te zien toen haar moeder vroeg hoe haar eigen dochter heette. Haar gezichtsuitdrukking verraadde zoiets van “*Maar mama, wat voor een domme vraag stel je nu, je weet toch wat mijn naam is?*”. Dergelijke vragen ter controle dienen bij een *leerder gerichte aanpak* vermeden te worden (c.f. aangepaste evaluatiesystemen).

En tenslotte, onderzoek heeft uitgewezen dat de *flexibiliteit* om een vreemde taal te leren niet altijd even groot is tussen de leeftijd van 5 en 12/13. Er zijn m.a.w. bepaalde momenten in de ontwikkeling van het kind waarop de vreemde taalverwerving minder vlot verloopt. Ook hiermee dient rekening gehouden te worden.

Veel beter en concreter dan de uitleg hierboven, illustreert volgend verhaal van een moeder op een prachtige manier waar het eigenlijk om gaat.

De laatste week van de zomervakantie startten we op KULAK (K.U.Leuven, Afdeling Kortrijk) met de cursus Spelenderwijs communiceren in het Frans voor kinderen van 5 tot 12 jaar. Er waren 7 kinderen ingeschreven voor het groepje 5-6 jarigen en 5 kinderen voor het groepje 10-12 jarigen. Een indruk ...

Maandagmorgen, 26 augustus : Wij gaan naar de Franse les ! Vol enthousiasme vertrekken ze. ‘Les’ kennen ze nog niet, ze hebben net 2de of 3de kleuter achter de rug. Van één iets zijn ze overtuigd : ‘t wordt vast plezant.

Diezelfde middag : ‘En, was ‘t leuk?’. ‘Ja, natuurlijk!’. Het moest eigenlijk niet gevraagd, Isabelle, die voor de opvang na de les zorgde, was wellicht blij dat ze van de drukte verlost was.

‘Hebben jullie nu Frans geleerd?’

‘Maar nee, Denis die spreekt geen Frans! Wij zijn naar de spelles geweest. We hebben geschilderd en geknutseld en ...’

‘En hoe sprak Denis dan?’

‘Ja, weet je mama, hij spreekt geen Frans, maar ‘t is wel komiek hoor. We moesten schilderen op vakjes. Daarop stonden cijfers. Denis stak 2 vingers in de lucht. Wij zeiden dat we nummertje twee moesten schilderen, maar ‘t was niet zo: we moesten numéro deux schilderen en noir (dat was zwart). Grappig hoor, maar we hebben niets geleerd, alleszins geen Frans. Denis die spreekt alleen een beetje raar’.

Na een week was de conversatie nog niet veel veranderd. Ze hadden nog steeds ‘niets geleerd’, maar riepen wel naar mekaar ‘Allez-les-enfants!’ en als je vroeg ‘Donne-moi les ciseaux’ dan kreeg je prompt het gevraagde.

Ze hebben al afgesproken met Denis. Volgende keer komen ze vast en zeker terug, want ze hebben daar mooie dingen leren knutselen.

Hun eerste ‘diploma van de universiteit’ kreeg thuis een ereplaats. Zonder het te beseffen hebben ze heel wat geleerd. Plezant dat dit nog kan, dat hun eerste ervaring van ‘leren’ zo positief was. Het was geen ‘moeten’, geen stilzitten, wel een speelse ontdekkingstocht.

Annick (moeder)

En tenslotte nog dit. De voorbije jaren is er een groeiende vraag gekomen naar opleidingen Frans voor jongeren tussen 13 en 18 jaar. 3L is daar dan ook twee jaar geleden mee gestart. Werken met jongeren vereist een andere aanpak. Enerzijds wegens o.a. neurofysiologische, cognitieve en affectieve ontwikkelingsaspecten van de jongere, anderzijds omdat (1) de meeste jongeren boven de 12 jaar tussen de leeftijd van 2 en 12 niet of te weinig de kans gekregen hebben om te profiteren van hun grotere receptiviteit m.b.t. het leren van een vreemde taal en (2) onze opvoeding en ons onderwijs nog veel te weinig vertrekt vanuit het kind zelf, hoezeer het tegendeel ook wordt beweerd.

5. LESGEVERS

Wij hebben hierboven reeds regelmatig verwezen naar de rol van de lesgever. Binnen de context van de opleidingen gegeven door 3L vervullen die lesgevers zowel de rol van animator als van facilitator. Als animators zijn zij verantwoordelijk voor het ontwikkelen van activiteiten en materiaal dat beantwoordt aan de eisen van een *krachtige leeromgeving*. Als facilitatoren voeren zij die activiteiten uit en gebruiken zij het materiaal op zo een manier dat het leren ‘gefaciliteerd’ wordt. Het gaat hem hier om het vergemakkelijken van een proces, niet van een produkt. M.a.w. de facilitator is verantwoordelijk voor het stimuleren van het leerproces, niet voor de kennis van het Frans op zich. Dat laatste is een logisch gevolg van het eerste, of zou dit moeten zijn.

De animators bij 3L zijn allemaal moedertaalsprekers (*‘native speakers’*). Het woord *‘native speaker’* heeft zoals *methode*, *aanpak* en *model* iets mythisch. Dit is gevaarlijk want moedertaalspreker-zijn, is bijlange niet voldoende om succes te garanderen. Het is in onze ‘natuurlijke’ benadering wel aangewezen en wij stellen het als één van de voorwaarden. Even belangrijk echter als het zich goed voelen in de taal, is het kunnen samenwerken en samen spelen met kinderen. Gezien het kleuteronderwijs en in sommige gevallen de eerste graden van het basisonderwijs (dicht?) aanleunen bij een *natuurlijke benadering* worden soms jonge mensen aangeworven die een opleiding als (kleuter)onderwijzer(es) genoten hebben. Vooral hun interpersoonlijke communicatievaardigheden (vertrekkend vanuit elk kind!) en hun creatieve vaardigheden op het gebied van o.a. knutselen, tekenen, zingen zijn essentieel voor het welslagen van de cursus. Maar er zijn ook andere mensen die *van nature* of door ervaring via de jeugdbeweging bijzonder goed met kinderen kunnen omgaan. Ook uit die groep wordt gerecruteerd. Maar natuurlijke aanleg is niet voldoende. Om jezelf te verbeteren, is het belangrijk te begrijpen waarom je iets goed doet en/of waarom niet. En daar ligt de verantwoordelijkheid van 3L als onderdeel van de K.U.Leuven. 3L probeert voor haar medewerkers een lerende omgeving te creëren waar kritische (zelf)reflectie centraal staat.

Het werd in dit artikel reeds meermaals herhaald: de kinderen zelf komen eigenlijk niet naar de cursus met de bedoeling om een vreemde taal te leren. De meesten onder hen weten zelfs niet wat *een taal leren* betekent en/of inhoudt. Onderzoek heeft verder uitgewezen dat de meeste linguïstische concepten ontoegankelijk zijn voor kinderen jonger dan 10 jaar.

Tenslotte weet iedereen dat het kennen van *regels* en *woordenlijsten* niet noodzakelijkerwijze leidt tot een vlotte communicatie in een vreemde taal. Het kan zelfs een omgekeerd effect hebben. Het is daarom ook dat wij - tenzij in een uitzonderlijk geval - geen Germanisten of Romanisten aanwerven voor de cursussen van de kinderen.

6. BESLUIT

Het is duidelijk dat kinderen vele voordelen hebben in vergelijking met adolescenten en volwassenen m.b.t. het leren van een vreemde taal. Initiatieven nemen die kinderen kunnen helpen om hun vaardigheden (waarvan ze er heel wat doorheen hun opleidings- en opvoedingstraject zullen verliezen) te verzilveren, moeten aangemoedigd worden.

Ik heb in dit artikel proberen aan te tonen dat er echter heel wat bij komt kijken indien men een gefundeerde (d.i. op onderzoek gebaseerde), professionele (taal)opleiding voor kinderen wil organiseren. De issues die hierboven aangeraakt werden, zijn bijlange niet volledig noch exhaustief. De bedoeling van dit artikel is dan ook een basis te zijn voor verdere discussie.

Hierna volgen nog de meest voorkomende vragen die door ouders gesteld worden samen met ons antwoord. Deze vragen en antwoorden worden bij elke inschrijving meegegeven. Verder vindt u ook nog de data voor de cursussen die in 1998 en 1999 georganiseerd worden.

Voor meer informatie i.v.m. de opleiding spelenderwijs leren communiceren in het Frans voor kinderen van 5 tot 12 jaar en jongeren van 13 tot 18 jaar kunt u terecht bij Peter Rosseel, Directeur 3L, K.U.Leuven Research and Development, Dekenstraat 6, 3000 Leuven. Tel. 016/32 56 91, Fax: 016/32 56 94.

DATA 1998-1999 Frans Voor Kinderen tussen 5 en 12 jaar

Pakket	Periode	Datum
30 uren	JULI 1998 <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	22 juli tot 1 augustus
30 uren	AUGUSTUS 1998 <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	17 augustus tot 28 augustus
15 uren	HERFSTVAKANTIE 1998 <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	3 november tot 7 november
15 uren	KROKUSVAKANTIE 1999 <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	15 februari tot 19 februari
15 uren	PAASVAKANTIE 1999 - 1ste week <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	6 april tot 10 april
15 uren	PAASVAKANTIE 1999 - 2de week <ul style="list-style-type: none"> • Voormiddag van 9 tot 12 uur • mogelijkheid tot namiddagactiviteiten ¹ 	12 april tot 16 april

¹ Sport en Spel 's namiddags : van 12-17 uur in het Frans.

? Veel Voorkomende Vragen

copyright 3L-K.U.Leuven

Moet uw kind reeds over enige basiskennis beschikken ?

Neen

Reeds van bij het begin van de cursus worden alle kinderen van de groep op een actieve manier betrokken bij allerhande speelse activiteiten. Die activiteiten zijn aangepast aan de leeftijd en leefwereld van de kinderen. Zij worden op zo een manier in het Frans aangebracht door de animators dat de kinderen optimaal hun voorkennis van (of ervaring met) de activiteit kunnen gebruiken. De animators besteden een bijzondere aandacht aan het gebruik van gebaren en intonatie bij het uitleggen van de spelactiviteiten. Een goed begrip van de instructies is cruciaal voor de kinderen. Zij voelen zich goed en zijn fier wanneer zij hun vriendjes (in het Nederlands natuurlijk) de spelregels kunnen uitleggen of hen vertellen wat de opdracht juist inhoudt.

Zal uw kind Frans leren ?

Uiteraard

De Franstalige omgeving waarin het kind zich beweegt, maakt dat het vormelijke elementen herhaaldelijk kan horen en deze elementen zeer snel opnieuw zal gebruiken. Beetje bij beetje zal het met deze vormen spelen en creatief met taal omgaan. Deze creativiteit is er alleen als spreken gelijkstaat met iets doen in het Frans. Het reële karakter van de communicatie - in eerste instantie met zijn leraar en vervolgens ook met zijn vriendjes

- stimuleert zijn creativiteit en bevordert het natuurlijk en spontaan gebruik van het Frans.

Zal uw kind na afloop van de eerste les Frans met u praten ?

Zeer zeker niet

Zal uw kind na afloop van de cursus Frans met u praten ?

Dat zou zeer verwonderlijk zijn !

Voor uw kind is het Frans dat het tijdens de cursus gebruikt een instrument om te kunnen spreken en omgaan met de mensen die voor hem deze taal vertegenwoordigen. Voor uw kind vertegenwoordigt u het Nederlands en dat zal ook altijd zo blijven. Als u uw kind na afloop van de eerste cursus dus vraagt "Comment t' appelles-tu?", dan zal het zeer verwonderd opkijken, terwijl een lesgever-animator van een andere groep die enkele ogenblikken tevoren dezelfde vraag heeft gesteld, de verwachte informatie heeft gekregen. Kinderen die op school reeds Frans hebben gekregen, zullen zeer snel het verschil merken tussen het Frans op school en het Frans van Lydie, France, Dominique, David en de anderen.

Zal deze cursus uw kind helpen om de lessen Frans op school gemakkelijker te volgen ?

Hoogst waarschijnlijk niet.

Het doel van het programma bestaat erin uw kinderen interessante dingen te doen beleven, hen te betrekken bij verrijkende en creatieve activiteiten voor kinderen van hun leeftijd. Deze activiteiten gebeuren in het Frans, en dit is ook normaal, want de lesgevers zijn Franstalig. Uit deze ervaring zal uw kind leren dat Frans een normaal communicatiemiddel is waardoor het in staat wordt gesteld bepaalde zaken te doen. De enige invloed op het vlak van de school zal erin bestaan dat uw kind zich op zijn gemak zal voelen en het belang zal kunnen relativeren van sommige grammaticale vormen die het zeer snel moet leren, zoals de subjunctief! (Wij veronderstellen dat dit voorbeeld voor u zeer representatief is, als u Frans hebt gevolgd). Kortom : het zal geen schrik meer hebben als het zich tussen Franstaligen bevindt.

Kunt u er Frans tegen praten tijdens en na afloop van de cursus?

Ja, natuurlijk, maar let wel op!
Wees normaal en verwacht geen antwoord in het Frans.
Test de kennis van uw zoon/dochter niet.
Vraag uw kind niet of het Frans heeft geleerd. Het heeft immers geen andere taal geleerd. Het heeft immers geen andere taal *geleerd*, het *gebruikt* een andere taal. Het heeft geleerd om te tekenen, te knippen, te knutselen, te koken, ...

U kunt uw kind in het Frans vragen om bepaalde dingen te doen (bijvoorbeeld de deur te sluiten, te gaan spelen, ...) op voorwaarde dat u dit op een natuurlijke manier vraagt en dat het voor hem iets concreets is. Hou er rekening mee dat het kind soms wel en soms niet zal reageren. Overdrijf echter niet, u bent zijn (Nederlandstalige) ouders en niet zijn leraar Frans!

Moet mijn kind na de cursus in contact blijven met Frans?

Dat is een uitstekend idee. Op voorwaarde dat dit gebeurt in een context die uw kind interesseert en dat u het er niet toe dwingt.

Eenmaal de cursus is afgelopen, is het best dat uw kind in contact blijft met het Frans door middel van activiteiten die het leuk vindt. Anders zal het alles snel vergeten. Het enthousiasme van het kind moet zonder enige dwang worden gestimuleerd. Als u graag Frans praat, dan kunt u samen met uw kind bv. gezelschapsspelletjes spelen, of het meenemen naar een poppenkast of het circus in het Frans. Uw kind kan tekenfilms of schooluitzendingen bekijken op één van de Franstalige zenders. Het kan ook deelnemen aan educatieve of sportactiviteiten waarvoor het zich interesseert in een Franstalig milieu. Tenslotte kan uw zoon of dochter ook opnieuw een programma bij ons komen volgen! Als het Frans maar op een natuurlijke manier wordt gebruikt.

COPYRIGHT: 3L-K.U.LEUVEN